

HUR FUNKAR DET?

OM SEX- OCH SAMLEVNADSUNDERVISNING I SKOLAN

Att skapa förutsättningar för att förändra och förbättra människors liv har varit RFSU:s målsättning ända sedan starten 1933. RFSU är en politiskt och religiöst obunden ideell organisation med syfte att sprida en kunskapsbaserad och öppen syn på samlevnads- och sexualfrågor. Genom sexualupplysning, utbildning och opinionsbildning vill RFSU slå håll på fördomar, öka kunskapen och den sexuella hälsan, i Sverige såväl som internationellt. RFSU har ett frihetsperspektiv och rättighetsperspektiv på sexualiteten som utgår från allas frihet att vara, frihet att välja och frihet att njuta.

RFSU är en medlemsorganisation. Vill du bli medlem?
Mejla medlem@rfsu.se.

Du kan läsa mer om RFSU:s verksamhet på www.rfsu.se.

Innehåll

Sex och samlevnad – vad är det?	2
Lång tradition av upplysning	9
Sex- och samlevnadsundervisningens innehåll	14
Vad säger kursplanerna?	24
Undervisningen skiljer sig åt	26
Upplysning i skolan	28
Vill du läsa mer?	30

Sex och samlevnad – vad är det?

Sex och samlevnad är ett skolämne som handlar om mycket mer än sex. I undervisningen ryms kunskap om hur kroppen utvecklas när man kommer i puberteten, hur barn blir till, hur man skyddar sig mot könssjukdomar, och vad som händer i kroppen när man har sex. Lika viktigt är relationer av olika slag, jämställdhet, hur det kan vara att vara kär och att samtala om normer och värderingar. Undervisningen syftar också till att förebygga diskriminering och trakasserier. Det som tas upp i undervisningen anpassas till elevernas ålder och de frågor och funderingar eleverna själva har.

Sex- och samlevnadsundervisningen består av två delar. Den ena är att den ska ge grundläggande faktakunskaper, den andra att eleverna får reflektera och diskutera. Reflektionen och diskussionen – exempelvis hur man skulle göra i olika situationer – behövs för att sätta in faktakunskaperna i ett sammanhang. Det kan till exempel handla om hur man kan uttrycka kärlek, om kondomanvändning, sexuella trakasserier eller pornografi.

Eleverna brukar tycka att detta är den bästa delen av sex- och samlevnadsundervisningen – de är nyfikna och intresserade av vad både kompisar och vuxna tycker och tänker. Elever och lärare säger ofta att diskussionerna och övningarna skapar förtroende mellan lärare och elever, och att det ger ett bättre klimat i klassrummet även under andra lektioner.

Skolorna väljer själva vilka undervisningsmetoder de använder, men vanligt är olika typer av värderingsövningar, lärarledda diskussioner och gruppsamtal. En annan vanlig metod är den så kallade frågelådan. I den får elever anonymt lägga lappar med frågor som den som håller i undervisningen sedan svarar på.

RFSU har lång erfarenhet av sex- och samlevnadsundervisning, både i Sverige och internationellt, och kan vittna om att frågorna inte skiljer sig särskilt mycket åt mellan olika länder. Barn och ungdomar i hela världen undrar över i stort sett samma saker.

En utgångspunkt för sex- och samlevnadsundervisningen är att undervisningen ska vara ett stöd för unga människor på deras väg mot att bli vuxna, och därmed visa respekt för barns och ungas egen sexualitet. Även små barn har funderingar och tankar kring kroppar och sexualitet. Till exempel undrar de ofta var de kommer ifrån. Barn och ungdomar möter dessutom sexualitet på många olika sätt: genom tv, böcker, internet, syskon, kompisar och så vidare. Kanske blir någon släkting eller förälder gravid, kanske blir de själva förälskade, drabbas av svartsjuka eller får sina hjärtan krossade. Sexualiteten är närvarande i människors liv, på många fler sätt än själva de sexuella handlingarna. Och frågar man ungdomar om vad de vill att undervisningen ska handla om kan de svara: "Allt".

Några vanliga frågor från elever är:

Hur vet man när man ska ha sex?

Vad är kärlek?

Hur länge varar puberteten?

Gör det ont första gången?

Hur ofta är det normalt att runka när man är 14 år?

Var sitter klitoris?

Hur gör man för att bli ihop med någon?

Kan man bli gravid eller smittad av hiv genom att bada i en simhall?

Spelar storleken på penis någon roll för njutningen?

Varför växer bröstet olika fort?

Är det onormalt att bli kär i sin fröken?

Hur vet man om man är homosexuell?

Vad gör man om man blir kär i sin kompis?

Kan man få hiv genom djupa kyssar?

Hur vet man att den man har sex med tycker det är skönt?

På RFSU:s hemsida, www.rfsu.se, kan du hitta fler frågor.

Riksförbundet får sexuell upplysning.

Jag tillåter mig att fråga eder, om vad jag skall göra, då jag lider av stark känslig upphetsning. Jag är en 17 års pojke. Orsaken är att söka onanin, som jag bedriver, sedan jag var 14 år. För något år sedan läste jag en bok, i den bokhandel jag nu är, att onani var en last med fruktansvärda följder, och då förstod jag, att om jag inte slutade, skulle jag ödelägga mitt liv.

"Jag tillåter mig att fråga eder, om vad jag ska göra, då jag lider av stark känslig upphetsning. Jag är en 17 års pojke. Orsaken är att söka för onanin, som jag bedriver sedan jag var 14 år. För något år sedan läste jag en bok, i den bokhandel jag nu är, att onani var en last med fruktansvärda följder, och då, förstod jag, att om jag inte slutade, skulle jag ödelägga mitt liv." ---

Ur brev till RFSU 1924.

Stockholm den 18. april 1924.

Bäste herr [REDACTED]

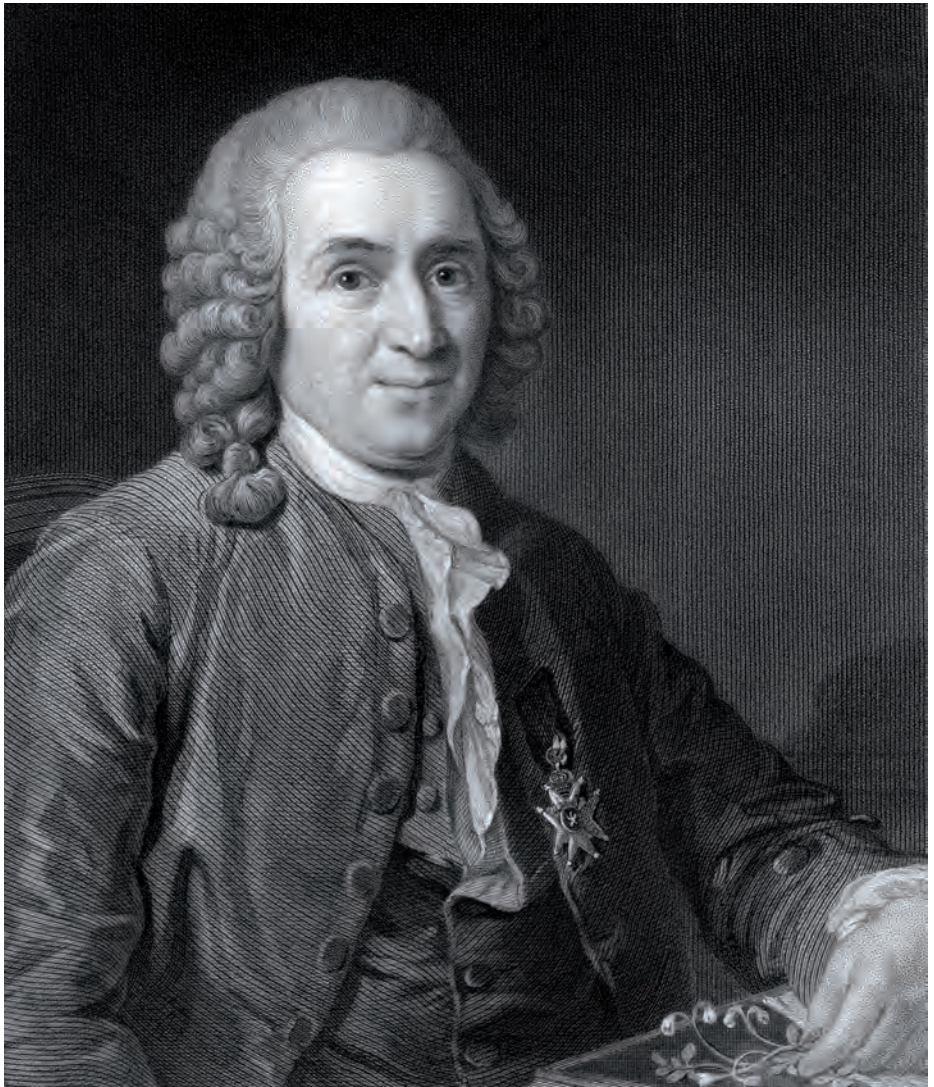
Stackars pojke. Det är synd om Er. Och det värsta är att Ni gått och plågat Er i tre år nu utan någon som helst anledning -- liksom tusentals andra pojkar som liksom Ni råkat ut för böcker av det slag Ni talar om. Jag skickar med ett häfte av "Populär tidskrift för Sexuell Upplysning" som behandlar bland annat onaniproblemet. Om Ni läser den artikeln så rinner Ni för det första onani inte är någon last utan en fullt naturlig förreteelse och för det andra att den inte är skadlig om man bara inte går och ångslas för den. Sædesavgången är kroppens naturliga sätt att göra sig av med den producerade sædesvätskan när den inte utlöses vid samlag eller genom onani. Någon kraftförlust behöver Ni inte vara ångslig för; testiklarna ha dubbel utsöndring, dels sæd som lämnar kroppen, dels något som vi kalla hormoner som tillföres blodet och alltså stannar i kroppen. Det är hormonerna som innehålla kraften de bli ju kvar i kroppen. Onani har som sagt inga skadliga följder, varken för nerverna eller kroppen i övrigt, men att man kan bli föratörd av att de skräckmålningar som man får till livs i sådana ovetenskapliga böcker som Ni läst är självklart.

Av det nu sagda framgår att Ni inte skall ha någon medicin mot sædesavgången. Den är normal, och den upphör när Ni får könsumgänge eller om Ni onanerar.

Att Ni rodnar för ingenting kan mycket väl bero på "lasten". D. v. s. så länge Ni tror att det är en last, men nu när Ni vet bättre så går det nog bort av sig själv.

Kviselorna bero inte på onani. Det är ju något mycket vanligt i Er ålder och det brukar gå över när man blir äldre.

Svar på brevet från föregående sida.

Carl von Linné, 1707-1778, världsberömd botaniker och professor vid Uppsala Universitet.

Lång tradition av upplysning

I Sverige blev sex- och samlevnadsundervisning i skolan obligatorisk 1955, men undervisningens historia är äldre än så. Redan på 1700-talet höll den världsberömda Carl von Linné föreläsningar för läkarstudenter vid Uppsala universitet, där han framhöll sexualiteten som en källa till njutning och glädje. Linné menade att sexualitet och fortplantning inte bara var något gott i sig – utan att det också var ett påbud från gud.

I slutet av 1800-talet höll Sveriges första kvinnliga läkare Karolina Widerström föreläsningar i så kallad sexualhygien på lärarinneseminariet och för flickor på gymnasiet. I sitt arbete som läkare hade Widerström upptäckt att det fanns ett stort behov bland många kvinnor, både unga och gamla, att få kunskap om kroppen. Hon mötte många kvinnor som inte visste hur det kom sig att de var gravida, och andra som hade blivit smittade med könssjukdomar.

Kvinnorna hade också många andra frågor som rörde kroppen och sexualiteten. Hennes undervisning var ett försök att råda bot på okunnigheten och hon stred för att sexualundervisning skulle införas i skolan för alla elever. 1908 lades också en motion i riksdagen om att undervisningen i hälsolära också skulle innehålla information om könssjukdomar och om hur könsorganen såg ut och fungerade.

Det stora genombrottet för sexualupplysning kom på 1920-talet. En statlig utredning föreslog 1921 att sexualundervisning skulle införas i skolan, men det skulle dröja över 30 år innan det blev verklighet. Läkare, politiker och fackföreningsrepresentanter engagerade sig i sexualupplysningsfrågan. En av dem var läkaren Ada Nilsson som startade en rådgivningsbyrå för föräldrar, där de gratis kunde få upplysning om mödravård, barnavård och preventivmedel. En annan var journalisten och kvinnorrättskämpen Elise Ottesen-Jensen, även kallad Ottar, som reste runt på landsbygden i Sverige och höll föreläsningar om sexualitet och lust. Intresset var stort – människor hade behov av kunskap och särskilt kvinnor ville veta mer om preventivmedel. Stora barnkullar var vanliga på landsbygden, och många gånger en tung börda för dem som redan hade svårt att få maten att räcka till.

Ottars turné föregicks av att tusentals kvinnor och män skrev brev till henne efter att hon skrivit om relationer och sexualitet på tidningen Arbetarens kvinnoidor, där de frågade om till exempel sexuella problem. Ottar fick också brev från många oroliga människor som berättade om sin homosexualitet eller om graviditeter som de inte hade möjlighet att fullfölja.

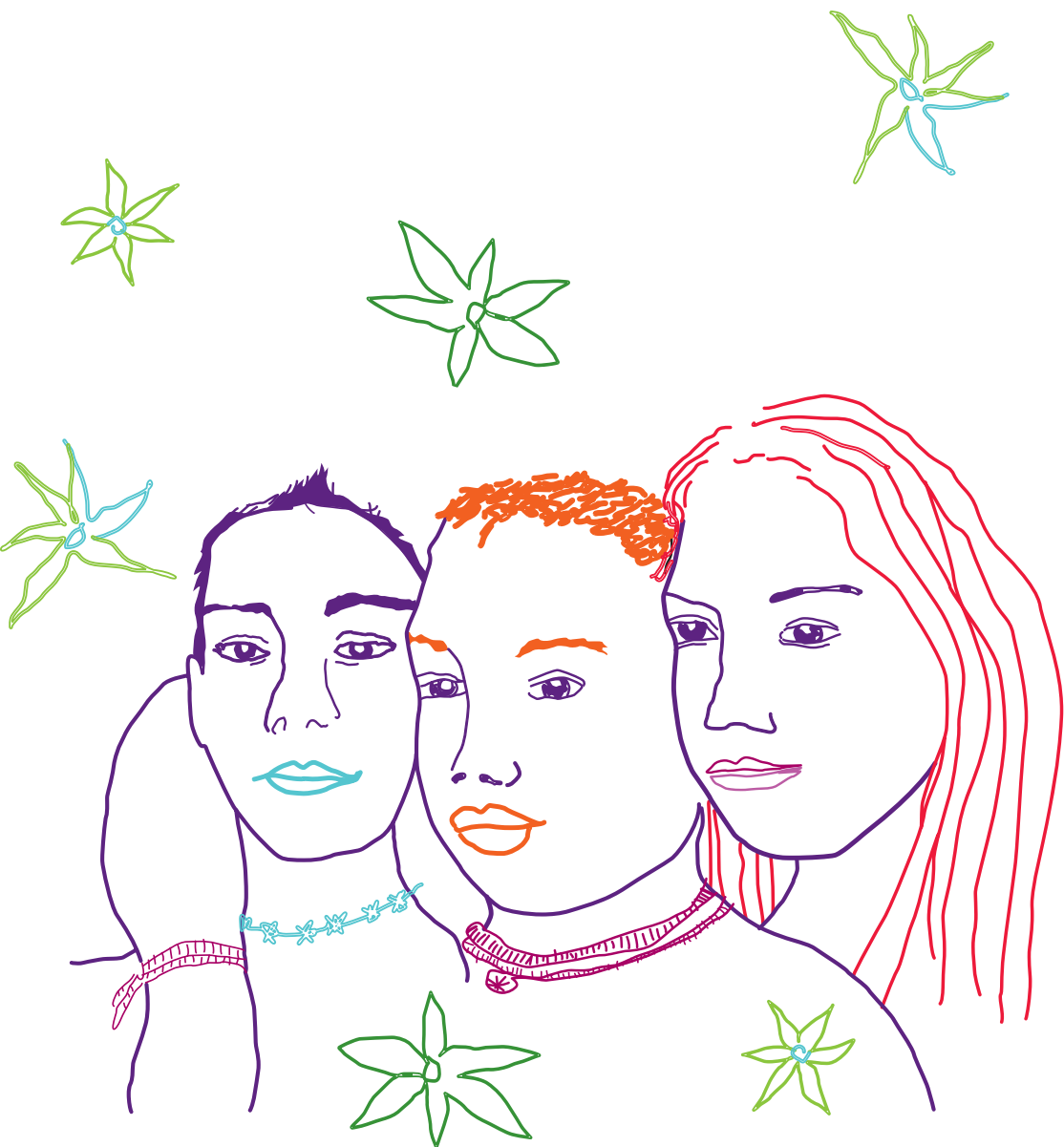

RFSU:s grundare Elise Ottesen-Jensen talar på en av sina föreläsningsturnéer.

1933 bildade Elise Ottesen-Jensen RFSU (Riksförbundet för sexuell upplysning) tillsammans med en grupp läkare och ett flertal fackföreningsrepresentanter i Stockholm. Deras främsta syfte var att kämpa för rätten till abort, införandet av sex- och samlevnadsundervisning i skolan och att den lag som förbjöd information om preventivmedel skulle tas bort.

Under de kommande decennierna diskuterades sex- och samlevnadsfrågan flitigt i Sverige. Till exempel drev RFSU i början av 1930-talet frågan om ungas rätt till sex- och samlevnadsundervisning. Även många lärare, liksom deras fackföreningar, stödde det kravet. Till slut – 1942 – rekommenderade en enig riksdag att sex- och samlevnadsundervisningen skulle bedrivas i skolan. 1955 blev den obligatorisk.

Enligt svensk lag får ingen diskrimineras i skolan på grund av till exempel kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet eller sexuell läggning. Varje skola är skyldig att upprätta en likabehandlingsplan som talar om vilka åtgärder som ska vidtas för att motverka diskriminering. Skolan är skyldig att ingripa om en elev till exempel trakasseras för att han eller hon är homosexuell. Den elev som känner sig diskriminerad kan anmäla sin skola till Barn- och elevombudsmannen som finns på Skolinspektionen (www.skolinspektionen.se/BE0).

Sex- och samlevnads- undervisningens innehåll

Förenklat kan man säga att sex- och samlevnadsundervisningen består av sex olika temaområden: sexualitet och samhälle, sexuell utveckling, sexuella uttryck/sexuellt beteende, sexuell hälsa, relationer samt färdigheter. De olika temana går naturligtvis in i varandra. Det vi tar upp är bara exempel på vad som kan ingå i undervisningen.

Sexualitet och samhälle

Här går skolorna igenom de sexuella rättigheter som alla människor har. Till exempel rätten att inte bli diskriminerad på grund av kön, sexuell läggning eller könsidentitet, rätten till abort och preventivmedel. Men också skyldigheter, som att ingen får utnyttja någon annan eller ha sex mot någons vilja, att det är förbjudet för vuxna att ha sex med ungdomar under 15 år och att den som drabbas av vissa könssjukdomar – som klamydia och gonorré – måste berätta för sjukvården vem eller vilka han eller hon har haft osäkert sex med den senaste tiden.

En viktig del är att diskutera och granska normer och värderingar om sexualitet. Eftersom media ofta och på olika sätt tar upp sexualitet är det bra om eleverna får möjlighet att diskutera de bilder de möts av så gott som varje dag. Vad förmedlar de? Vem skildras

När de går i årskurs 4-6 ska eleverna bland annat få kunskap om pubertet, fortplantning, olika samlevnadsformer, identitet, relationer, kärlek och ansvar. De ska också få möjlighet att samtala och reflektera över dessa frågor. Innan eller i samband med att eleverna kommer i puberteten ska de alltså ha fått kunskap om vad puberteten innebär.

”Sexualiteten är en integrerad del av varje människas personlighet, och det gäller såväl man som kvinna som barn. Den är ett grundbehov och en aspekt av att vara mänsklig, som inte kan skiljas från andra livsaspekter. Sexualiteten är inte synonym med samlag, den handlar inte om huruvida vi kan ha orgasmer eller inte, och är inte heller summan av våra erotiska liv. Dessa kan men behöver inte vara en del av vår sexualitet. Sexualitet är mycket mer: den finns i energin som driver oss att söka kärlek, kontakt, värme och närhet; den uttrycks i vårt sätt att känna och väcka känslor samt att röra vid varandra. Sexualiteten påverkar tankar, känslor, handlingar och gensvar och därigenom vår psykiska och fysiska hälsa.”

Världshälsoorganisationen WHO:s definition av sexualitet

som åtråvärd? Hur skildras män och kvinnor? Men att också generellt få samtala om normer och hur vi förväntas vara (bland annat utifrån om vi är män eller kvinnor) och hur det påverkar oss.

Även pornografi är en del av de bilder av sexualitet som barn och ungdomar kan möta. Pornografi finns i oändlig mängd på framför allt internet och är något som är lätt att möta utan att ens vilja det. Därför är det viktigt att också diskutera pornografi och hur den skildrar sex och sexualitet.

Sexuell utveckling

Vad händer i kroppen under puberteten? Hur fungerar könsorganen och hur ser de ut? Hur blir man gravid? Hur fungerar menstruationen? Förutom information om anatomi och hur kroppen fungerar och utvecklas talar man också om sexuell identitet, om hetero-, homo- och bisexualitet, och om könsidentitet, till exempel upplever en del människor att den kropp de har inte hänger ihop med den som de känner att de är inom sig.

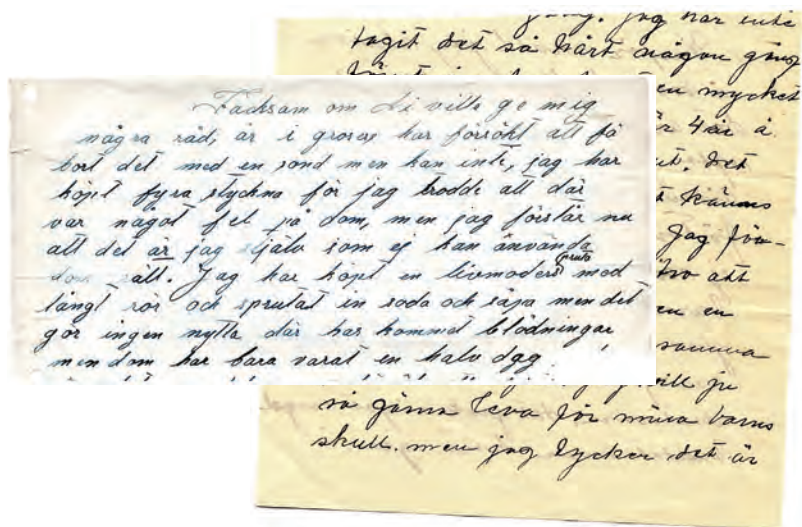
Det är också viktigt att prata om kroppsuppfattning, hur man upplever sin egen kropp och att kroppar ser väldigt olika ut, om skönhetsideal förr och nu och hur omgivningen tycker att man borde se ut för att ”duga”.

Sexuella uttryck/sexuellt beteende

Människan är en sexuell varelse under hela sitt liv. Även väldigt små barn onanerar till exempel, och de kan känna förälskelse och kärlek. För lite större barn kan det att pussa eller kyssa någon vara stort och spännande. I sex- och samlevnadsundervisningen får eleverna lära sig att sexualiteten förändras genom livet, men också om olika sexuella handlingar. Som samlag, onani, sex med en partner, sexuell beröring, hur kroppen reagerar på smekningar och/eller annan sexuell stimulans.

Sexuell hälsa

Sexualiteten är en källa till njutning men det är viktigt att människor skyddar sig själva och andra från sexuellt överförda sjukdomar. Hur könssjukdomar, och inte minst hiv, sprids och hur man skyddar sig mot dem är viktig kunskap. En könssjukdom som klamydia kan ge svårigheter att få barn i framtiden. Lika nödvändigt som att veta hur barn blir till är det att veta hur preventivmedel som kondomer och p-piller fungerar, och vilka regler som finns i de fall en person vill göra abort – samt hur en abort går till. Men sexuell hälsa är mer än att slippa sjukdomar, det är rätten att slippa sexuella trakasserier och sexuella övergrepp. Det är viktigt att barn och unga vet vart de ska vända sig om de utsätts för övergrepp eller trakasserier.

"Tacksam om Ni vill ge mig några råd, är i grossess, har försökt att få bort det med en sond men kan inte, jag har köpt fyra stycken för jag trodde att där var något fel på dom, men jag förstår nu att det är jag själv som ej kan använda dom rätt. Jag har köpt en livmodersmodersmod (spruta) med långt rör och sprutat in soda och såpa men det gör ingen nytta där har kommit blödningar men dom har bara varat en halv dag ---".

"--- Jag har inte tagit det så hårt någon gång förrut, jag har haft en mycket svår tid, den yngste är 4 år å jag har hoppats förrut. Det är väl därför som det känns värre nu. Jag försöker samla mod å tro att allt ska bli bra igen en gång, men så är det samma förtvivlan igen. Jag vill ju så gärna leva för mina barns skull, men jag tycker det är ---".

Ur brev till RFSU 1937

23-2-37

Fru [REDACTED]

Kära Fr. [REDACTED]

Vi ser att Ni har det svårt ,och dessutom åter har råkat ut för en ledsam historia.

Ni undrar om det inte finns någon effektiv medicin som skulle kunna hjälpa Eder att bli av med fostret. Vore det så enkelt så skulle ingen vara gladare än vi som har så många olyckliga människor som kommer till oss och ber om hjälp.

Tyvärr är de nuvarande lagarna så stränga att man inte kan få sakkunnig hjälp. Någon kvaacksalvare kan man heller inte rekommendera, då de ju oftast är mycket okunniga och misslyckas ofta. Ni kan läsa av bifögade cirkulär vilka risker det är.

Vad vi emellertid vill råda Er till är för framtiden skaffa Er tillförlitliga skyddsmedel så att saken inte behöver upprepas.

Hälsningar

Svar på brev från föregående sida.

Relationer

Relationer till andra människor har stor plats i barn och ungdomars liv. Ofta handlar deras frågor och funderingar om just relationer: Hur man kan visa någon att man tycker om honom eller henne, eller att man är svartsjuk på sin bästa kompis som blivit ihop med någon. Det kan också vara rädsla för att man inte ska duga och inte vara värd att älskas. Sex- och samlevnadsundervisningen är ett bra tillfälle att diskutera ämnen som hur man blir ihop, vad som händer om det tar slut, otrohet, olycklig kärlek, hur en bra relation kan se ut och att ömsesidighet är en förutsättning för alla relationer. Även relationer till föräldrar, syskon och vänner diskuteras.

Färdigheter

Hur använder man en kondom? Hur pratar man om sex och relationer? Vad har självkänsla med sexualitet att göra?

Kondomer skyddar inte bara mot oönskade graviditeter utan är också det enda säkra skyddet mot könssjukdomar och hiv. Bra sex- och samlevnadsundervisning låter inte bara eleverna öva på att trä kondomer över till exempel ”tränisar” (penisliknande trästavar), utan ger också – genom diskussioner och värderingsövningar – redskap för att kunna fatta beslut om att använda dem. God självkänsla och veta hur man kan göra i olika situationer hjälper ungdomar att lyssna till sin egen lust, sina egna önskningsar och sin egen vilja, och det ger dem även styrka att kunna säga

både ja och nej till sex. Den som har god självkänsla respekterar också andras integritet och vilja.

Många skolor gör också besök på ortens ungdomsmottagning om det finns en sådan – för att eleverna ska kunna ställa frågor och framför allt för att de ska veta vart de kan vända sig för att få råd och stöd.

När eleverna slutar grundskolan ska de bland annat:

Ha kunskap om sexuallivets biologi, preventivmetoder och sexuellt överförda infektioner.

Ha kunskap om kroppen och dess organ.

Ha kunskap om och diskuterat sexualitet, identitet, jämställdhet, normer, relationer, ansvar och kärlek.

Ha fått diskutera språkbruk.

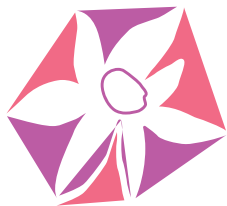
Vad säger kursplanerna?

Läroplanerna, kursplanerna för grundskolan och ämnesplanerna för gymnasieskolan, är det som främst styr skolans undervisning. Läroplanerna, som slås fast av riksdagen, beskriver skolans värdegrund och uppdrag och mål. De innehåller krav på att varje rektor ansvarar för att sex och samlevnad integreras i undervisningen. Kurs- och ämnesplanerna innehåller mer detaljerade mål för undervisningen i varje enskilt ämne. Det finns dock inte någon särskild kursplan eller ämnesplan för sex och samlevnad, eftersom det är meningen att ämnet ska tas upp i andra ämnen, också i de ämnen där det inte finns tydligt uttryckta mål för sex och samlevnad.

Målen för sex och samlevnad uttrycks tydligast i kursplanerna för grundskolan i biologi och de samhällsorienterande ämnena (samhällskunskap, historia och religion).

I ämnesplanerna för gymnasiet finns sex- och samlevnadsfrågorna med i olika ämnen på olika program. Några av de ämnen de finns med i är naturkunskap, hälsa, sociologi och de samhällsorienterande ämnena (samhällskunskap, historia och religion).

Vill du läsa mer om kurs- och ämnesplanerna? Gå in på www.skolverket.se. Kursplanerna finns på flera olika språk.

Undervisningen skiljer sig åt

Skolorna lägger upp sin sex- och samlevnadsundervisning på olika sätt. På en del skolor arbetar personalen tillsammans i arbetslag – till exempel lärare, skolsköterska, kurator – med ämnet, vissa skolor arrangerar så kallade kärleksveckor med sammanhållen undervisning under en kortare tid, andra arbetar med temadagar. En del skolor tar upp sex och samlevnad i många olika ämnen, andra gör det mest i biologin. Ibland är eleverna med och planerar undervisningen. På högstadiet brukar det vara biologiläraren som är huvudansvarig för undervisningen, i de lägre klasserna är det oftast klassläraren.

Innehållet i sex- och samlevnadsundervisningen skiftar från skola till skola eftersom det inte finns någon särskild kursplan eller ämnesplan för ämnet. Meningen är i stället att sex och samlevnad ska integreras i flera olika ämnen. Det gör att skolorna och lärarna själva i stor utsträckning kan bestämma vad man tar upp och hur mycket undervisning eleverna får. När undervisningen är som bäst präglas den av kunskap, dialog och reflektion och innehåller många olika aspekter och metoder. En bra undervisning ska vara inkluderande, så att alla elever kan känna igen sig i undervisningen, oavsett vilka de är, varifrån de kommer och vilka erfarenheter de har.

På en del skolor får dock eleverna väldigt lite eller ingen undervisning alls, trots att de har rätt till den. Som förälder kan man kontakta skolledningen och lärarna för att ta reda på hur undervisningen ser ut – och om den är dålig kan man kräva att den blir bättre. Undersökningar visar nämligen att kvaliteten kan variera även inom samma skola, det vill säga att en del skolklasser får en bra och fördjupad undervisning medan andra bara får de mest grundläggande biologiska kunskaperna. Skolan är skyldig att ge sex- och samlevnadsundervisning och det är rektors ansvar att se till att alla elever på samma skola får likvärdig undervisning.

Är du intresserad av hur undervisningen i sex och samlevnad kan gå till? Eller vill du veta mer om de senaste nyheterna inom ämnet? Besök RFSU på nätet, www.rfsu.se.

Upplysning i skolan

Sexualiteten har varit en angelägenhet för alla samhällen genom tiderna. Ett tydligt exempel på det är lagstiftningen kring bland annat sådant som äktenskap och andra samlevnadsformer. Och både förr och nu har samhällen informerat om sexualitet. I gamla tider fördes kunskap och tankar om sex och sexualitet vidare genom muntliga berättelser, myter och legender, från kyrka eller familjemedlemmar. Initationsriter av olika slag som sker i samband med övergången från barn till vuxen har ofta också förmedlat kunskaper om sexualitet. Ibland var informationen utförlig och öppet sinnad, ibland berättades långt ifrån tillräckligt för att människor till exempel skulle kunna skydda sig mot graviditeter eller sjukdomar. I takt med att Sverige moderniserades och centraliserades blev skolan en allt viktigare arena för kunskapsförmedling, alltså var det inte konstigt att även sex- och samlevnadsundervisningen snart sågs som en viktig del av den kunskaps- och "medborgarfostran" som skolan skulle ge sina elever. En bidragande orsak var också att man såg att det inte alltid är så lätt för föräldrar att upplysa sina egna barn om sexualitet. På samma sätt tycker de flesta barn att det är svårt att tala med sina föräldrar om sexualitet, särskilt när de kommer i puberteten och blir tonåringar. Det är därför det är så viktigt att det finns andra vuxna att tala med.

Skolan är också ett utmärkt forum för barn och unga att skaffa sig kunskap i. Inte bara är de där en stor del av sin tid – skolan som kunskapsinstitution är en plats där man kan diskutera och samtala under trygga och professionella former och där eleverna kan få svar på sina frågor. Eleverna själva – särskilt pojkar – uppger också i undersökningar att de tycker skolan är en bra plats att föra samtal om sex och samlevnad på.

Internationell forskning visar att skolan har en avgörande betydelse för människors kunskaper om sexualitet och deras sexuella och reproduktiva hälsa. Vikten av en bra sex- och samlevnadsundervisning understryks också av Världshälsoorganisationen, WHO, och FN:s organ för utbildningsfrågor, UNESCO, har gett ut internationella riktlinjer för sexualundervisning genom hela skoltiden. UNESCO rekommenderar att undervisningen startar redan i femårsåldern. Inte minst är de epidemiska nivåerna av hiv/aids i många länder ett starkt argument för sex- och samlevnadsundervisning. FN:s barnkonvention slår fast att alla barn och ungdomar har rätt till sexualupplysning.

UNESCO har även visat att ungdomar som fått en bra sex- och samlevnadsundervisning i skolan inte har sex tidigare eller mer sex än andra. Vad man kan se är att de är bättre rustade och skyddar sig i större utsträckning om eller när de väljer att ha sex. Ökad kunskap om sexualitet och relationer kan också bidra till att öka barn och ungdomars självkänsla, samt att de ges möjlighet att ta reda på vad de tycker är rätt för dem själva.

Vill du läsa mer?

På RFSU:s hemsida www.rfsu.se kan du läsa mer om sexualitet och relationer, om sexualundervisning och om RFSU. Där hittar du också RFSU:s skrifter.

International Technical Guidance on Sexuality Education. An evidence-informed approach for schools, teachers and health educators. UNESCO i samarbete med UNAIDS, UNFPA, Unicef och WHO, 2009.

Lennerhed, Lena: **RFSU i folkhemmet.** RFSU:s tidiga historia. Gidlunds förlag 2002.

Hela Livet – 50 år med sex- och samlevnadsundervisning. Myndigheten för skolutveckling 2005.

Olsson, Hans: **Sexatlas – att planera och genomföra sex- och samlevnadsundervisning i grundskolan och gymnasiet.** RFSU 2003.

Ungdomars sexuella hälsa. Socialstyrelsen 2007.

Allmänna råd och kommentarer för att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Skolverkets allmänna råd 2009.

Text RFSU

Redaktör Hans Olsson

Layout & Illustrationer Eva Fallström

Tryck EO Grafiska 2011

ISBN 978-91-85188-18-5

©RFSU

